

**KANDIDA INFEKSIYASINING ETIOLOGIYASI VA
ANTIMIKOTIK DORILARGA SEZGIRLIK KO'RSATKICHI**

Dulanova Dilobar Olim qizi

dulanovadilobar@gmail.com

Toshkent tibbiyot akademiyasi. 1-kurs magistratura talabasi. Toshkent

G'aniyev Nodirbek Rustam o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi. 1-kurs magistratura takabasi. Toshkent

shahrisabz.12029922@gmail.com

Nosirova Xamroxon Ne'matjonovna

Zangiota Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi.

Toshkent

Annotatsiya: *Ushbu maqolada kandidozning kelib chiqishi, uning salbiy oqibatlari va asoratlari, bugungi kunda kasallikning aholi o'rtasida tarqalishi, kandidoz infeksiyasini tavsiflash, ushbu infeksiyaning rivojlanishiga sabab bo'lgan omillarni aniqlash, shuningdek ekilgan shtammlarning zamonaviy antimikotik dorilarga sezgirligini o'rganish.*

Kalit so'zlar: *kandidalar, kandidoz turlari, shtamm, antimikotiklar, antibiotikka sezgirlik, disk diffuz usuli.*

Ключевые слова: *Candida, виды кандидоза, штамм, антимикотики, чувствительность к антибиотикам, диско-диффузионный метод.*

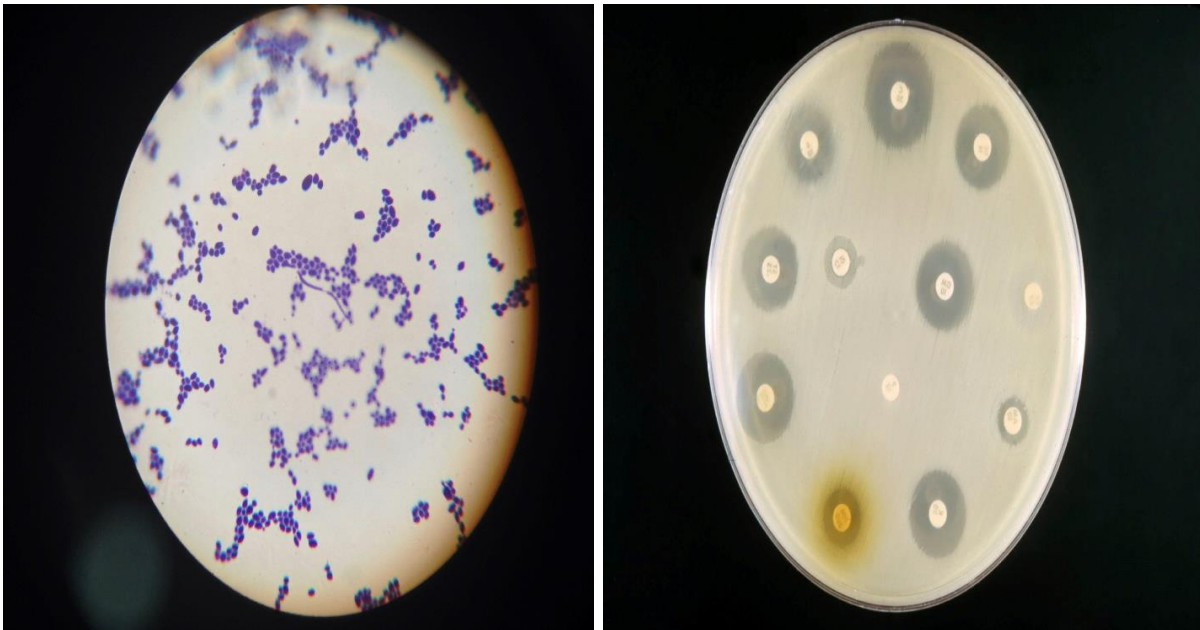
Key words: *candida, types of candidiasis, strain, antimycotics, sensitivity to antibiotics, disc diffusion method.*

Mavzuning dolzarbligi: *Candida* avlodi mikroorganizmlari ko'pchilik sog'lom kishilarning og'iz, qin va yo'g'on ichak normal mikroflorasining qismi hisoblanadi. Kandidoz kasalligi nafaqat *Candida* avlodi zamburug'lari mavjudligi bilan, balki ularning ko'p miqdorda ko'payishi yoki patogen shtammlarning tushishi bilan bog'liq. Bugungi kunda kandidozning rivojlanishiga sabab bo'lib borayotgan asosiy omillar: qandli diabet, tananing umumiy charchashi, immunosupressantlarni qo'llash, siydik chiqarish uchun doimiy kateterlar, kortikosteroid gormonlarini qo'llash, normal mikrofloraning tarkibini o'zgartiradigan antimikrob preparatlar ekanligi kuzatildi. Ko'p miqdorda dori-darmonlarni tomir ichiga yuborish, bu omillarga ekologik jihatdan noqulay omillar, birinchi navbatda, tananing immunitet tizimining faolligini kamaytirish va inson tanasining turli biotoplarining normal mikroflorasi tarkibini buzish kiradi. Grammusbat va grammanfiy mikroorganizmlarga qarshi faol bo'lgan keng spektrli kuchli antibiotiklardan foydalanish davrida *Candida spp* tomonidan kelib chiqqan patologik jarayonlar sezilarli darajada oshishi kuzatildi. Kandidoz immunitet tanqisligi holatlarida va boshqalarda opportunistik infeksiya sifatida klinikada keng qo'llaniladigan tashxisga aylandi. Ichak va vaginal disbioz tobora kengayib bormoqda, bunda *Candida spp* yetakchi agent sifatida ham, boshqa patogenlar bilan assotsiatsiya shaklida ham muhim rol o'ynaydi.

Maqsad: Ushbu tadqiqot kandidoz infeksiyasini tavsiflash, ushbu infeksiyaning rivojlanishiga sabab bo'lgan omillarni aniqlash, shuningdek ekilgan shtammlarning zamonaviy antimikotik dorilarga sezgirligini o'rganish.

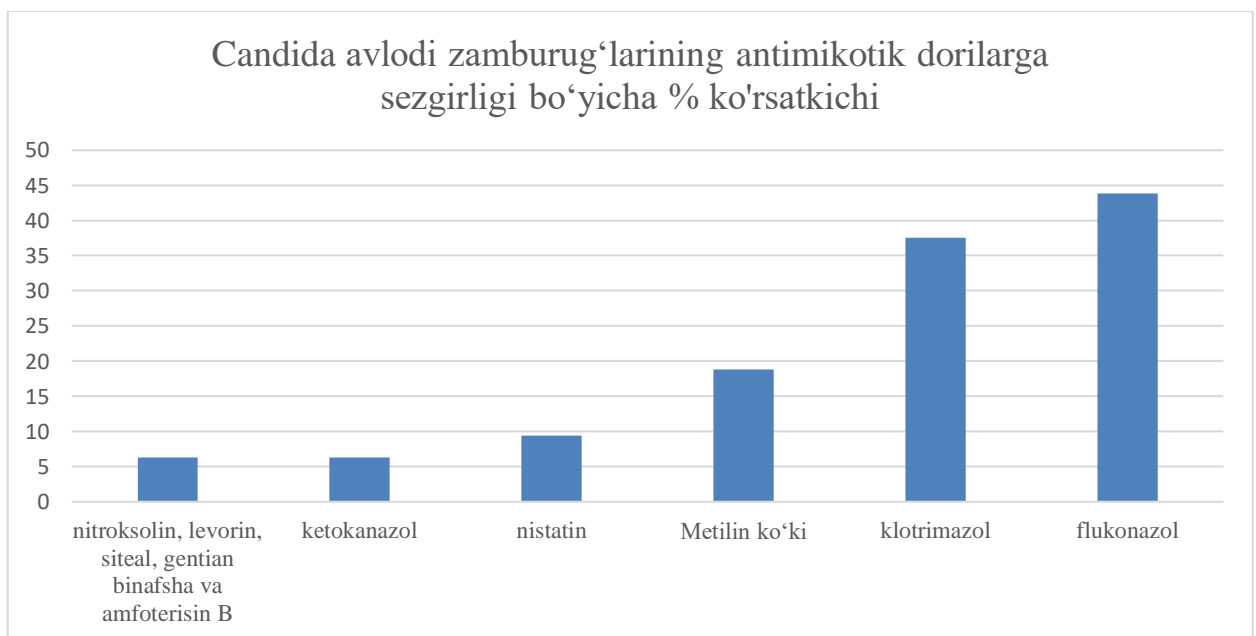
Materiallar va usullar: Urogenital kandidozli 36 bemor tekshirildi. An'anaviy klinik va mikologik usullar yordamida tashxis qo'yildi. Tekshiruvdan o'tgan ayollar orasida 26 (84,4%), erkaklar 10 (15,6%) bor. Yosh taqsimoti: 18-21 yosh - 2,1% (n=2), 22-30 yosh - 49,0% (n=12), 31-40 yosh - 36,4% (n=15), 41-50 yosh - 8,3% (n=5) va 50-60 yosh - 4,2% (n=2). Shtammlarni aniqlash an'anaviy mikologik usullar yordamida amalga oshirildi, ajratib olingan shtammlarning sezgirligini aniqlash uchun disk diffuziya usuli qo'llanildi.

Natijalar: Kandidoz - bu *Candida* (*Candida spp*) turiga o'xshash zamburug'lar keltirib chiqaradigan infeksiyadir. Ular tananing turli xil biotoplarning normal mikroflorasining bir qismidir, shuningdek, tananing ayrim qismlarining infeksiyasini keltirib chiqaradi. *Candida* infeksiyasi kasal odamdan sog'lom odamga o'tmaydi, ammo bu infeksiyaning paydo bo'lishi jiddiy tibbiy va iqtisodiy oqibatlariga olib keladi. *Candida* avlodi 80 dan ortiq turga ega va turli xil *Candida* shtammlarining patogenlik darajasi zararsizdan yuqori virulentgacha o'zgarib turadi. Odamlar uchun faqat *C. albicans*, *C. tropicalis*, *C. pseudotropicalis*, *C. krusei*, *C. panacrusei* va *C. guillermondi* patogen hisoblanadi. Bu ularning inson biotoplaridagi darajasining sifat va miqdor

jihatdan pasayishiga va mikologik diagnostikada “noto‘g‘ri” natijalarga olib keladi. Tirik va jonsiz tabiatning (odatda shakarga boy meva va sabzavotlar) substratlarida atrof-muhitdagi saprofitlardan tashqari, ular ko‘pincha odamlarning teri va shilliq pardalari yuzasidan ajratiladi: sog‘lom tashuvchilarda 5% ga yetadi va shilliq qavatining yallig‘lanish jarayonlari bo‘lgan shaxslarda 53,2% ni tashkil qiladi. *Candida* zamburug‘lari terida 5-20%, tirmoqlarda 50%, og‘iz bo‘shlig‘ida 16-37%, burun bo‘shlig‘ida 1%, balg‘amda 70%, o‘n ikki barmoqli ichak tarkibida 10-65% aniqlangan, ichaklarda 15-20%, quloq kanallarida 10-65%, peshobda 78% gacha tekshirilgan. *Candida* zamburug‘larining virulentligi turli omillar ta‘sirida pasayadi, u laboratoriya hayvonlari orqali, ma‘lum kimyoviy moddalar qo‘shilgan holda inson a‘zolaridan olingan ekstraktlar bilan o‘tish paytida ortishi mumkin. Kandidoz infeksiyasining patogenezida hal qiluvchi o‘rinni zamburug‘larning patogen omillari emas, balki makroorganizmning holati ham egallaydi.

Candida avlodi zamburug‘larining antimikotik dorilarga sezgirliги bo‘yicha o‘tkazilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, ularning eng yuqori sezuvchanligi nitroksolin, levorin, siteal, gensian binafsha va amfoterisin B (6,3%), ketokanazol (6,3%), nistatin (9,4%), metilin ko‘ki (18,8%), klotrimazol (37,5%), flukonazol (43,8%) uchun o‘rtacha sezuvchanlik qayd etilgan.

Xulosa: Etiologik agentlari *Candida spp* bo'lgan *Candida* infeksiyasi, asosan, ikkilamchi immunitet tanqisligi bo'lgan odamlarda rivojlanadi va sog'liqni saqlash amaliyotida qo'llaniladigan antifungal dorilarga turli xil sezgirlikni ko'rsatadi. Shu munosabat bilan, ushbu dorilarni faqat mikologik usullar bilan *Candida* shtamlari aniqlangandan so'ng va ularga nisbatan sezgirlikni aniqlagandan keyin da'volash uchun buyurish taklif etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mikrobiologiya immunologiya virusologiya. I.Muhamedov, E.Eshboyev, N.Zokirov, M.Zokirov. 2006-yil
2. Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya. I.M.Muhamedov, Sh.R.Aliyev, J.A.Rizayev, Sh.A.Xo'jayeva. 2019-yil
3. Tibbiyot Mikologiyasi. O.K. Pozdeyev. 2001-yil
4. Tibbiyot mikrobiologiyasi, virusologiyasi va immunologiyasi. A.I. Korotyayev, S.A. Bobichev. 2008-yil.
5. Tibbiyot mikrobiologiyasi, virusologiyasi va immunologiyasi. V.V. Zveryev, A.S. Bikov. 2016-yil
6. Salomatlik kutubxonasi. // Ilmiy jurnal.-Toshkent, 2015. -32 b.
7. <https://uz.micology.com/>
8. <https://journals.sagepub.com/>
9. <https://www.vsmu.by/>
10. <https://www.hindawi.com/journals/ijvm/2012/918267/>
11. <https://physoc.onlinelibrary.wiley.com/>